

UHERKOVICH ÁKOS - NÓGRÁDI SÁRA

Tegzesek (Trichoptera) a Rakaca-patakvidékről

Az Északmagyarországi-Középhegység egyes részterületeinek tegzeseiről számos kisebb cikk jelent meg az elmúlt három évtized folyamán. Ezek mellett két nagyobb, a Középhegység egész területéről származó adatokat közlő tanulmányt is közreadtunk (NÓGRÁD-UHERKOVICH, 1988, UHERKOVICH-NÓGRÁDI 1994). A Bükk Nemzeti Park Trichoptera faunájának alapvetése ugyancsak megjelent (NÓGRÁDI et. al., 1994), s most van sajtó alatt az Aggteleki Nemzeti Park faunáját tárgyaló munka (NÓGRÁDI et. al., 1998)

E vidéken gyűjtéseket mi nem végeztünk, azonban feldolgoztuk a Rakaca-patakban származó, Garai Adrienn és Gyulai Péter által 1995-1997-ben gyűjtött mintákat. A gyűjtött anyagok átengedéséért köszönetet mondunk nekik.

A minták a következő lelőhelyekről származnak:

- Rakaca, 1995. VII. 21., 1996. VI. 8-9., 1997. VII. 31-VIII. 1.
- Rakacaszend, 1995. VIII. 19., 1997. VII. 31.
- Meszes, Rakacaszend felé, 1995. VII. 19.

A fenti adatokkal rendelkező, összesen hat mintában 21 tegzesfaj volt:

Fajok	Rakaca		Rakacaszend		Meszes	
	♂♂	♀♀	♂♂	♀♀	♂♂	♀♀
<i>Rhyacophila nubila</i> (Zetterstedt)	0	1				
<i>Hydropsyche angustipennis</i> Curtis	1	0				
<i>Hydropsyche bulbifera</i> McLachlan	4	0	2	0		
<i>Hydropsyche contubernalis</i> McLachlan	20	0	4	0	5	0
<i>Hydropsyche modesta</i> Navás	6	0	1	0	1	0
<i>Hydropsyche pellucidula</i> (Curtis)	1	0			6	0
<i>Hydropsyche saxonica</i> McLachlan			1	0		
<i>Hydropsyche</i> sp. Indet.	0	100	0	64	0	6
<i>Cheumatopsyche lepida</i> (Pictet)	4	0				
<i>Polycentropus flavomaculatus</i> (Pictet)					0	1
<i>Cyrnus trimaculatus</i> (Curtis)	0	1	0	6		
<i>Limnephilus extricatus</i> McLachlan	0	2				
<i>Limnephilus fuscicornis</i> Rambur			0	1		
<i>Limnephilus hirsutus</i> (Pictet)			0	1		
<i>Glyptotaelius pellucidus</i> (Retzius)			0	1		
<i>Goera pilosa</i> (Fabricius)	0	2	0	1	1	0
<i>Lepidostoma hirtum</i> (Fabricius)			0	1		
<i>Athripsides aterrimus</i> (Stephens)					0	1
<i>Athripsodes cinereus</i> (Curtis)	0	1				
<i>Ceraclea dissimilis</i> (Stephens)	4	2	0	1		
<i>Mystacides nigra</i> (Linnaeus)	0	3				
<i>Leptocerus tineiformis</i> Curtis	0	2				

Az anyag értékelése

21 faj ismerete bármely mikrokörzetről önmagában meglehetősen keveset mond. Azonban, ha figyelembe vesszük, hogy a gyűjtések nem a tegzesekre irányultak, ez az eredmény már sokkal jobbnak tűnik. A fajlistában szereplő szórványosabb elterjedésű, ritkább fajok is azt hangsúlyozzák, hogy a Rakacavölgyben az eddig kimutatottnál jóval több faj élhet, a fajszám elérheti a 60-70-et is.

Faunisztikai szempontból kiemelkedően értékes a *Limnephilus fuscicornis* Ramb., amelynek egy nőtényét Rakacaszenden gyűjtötték, s ezzel pontosan egyidőben (ugyanazon az éjszakán) a közeli Bódvalenkén is fogták. A korábbi hazai szakirodalom említi előfordulását, és - mivel igen jellegzetes struktúrájú iverszerve és feltűnő habitusa van - feltételezzük, hogy nem tévedtek a meghatározás során. A hazai gyűjteményekben mind ez ideig nem sikerült bizonyító példányra bukkannunk, s mi sem gyűjtöttük, így a hazai checklist ugyan tartalmazza a fajt (UHERKOVICH, NÓGRÁDI 1989, NÓGRÁDI, UHERKOVICH, 1995), azonban eddig bizonyítópéldány még nem volt. A példányok határozását ivarszervi preparátum segítségével is ellenőriztük (Gén. **prep. N° 2176, N° 2177). A példányokat - hasonlóan a többi itt említett példánnyal együtt - a pécsi Janus Pannonius Múzeum gyűjteményében őrzük. Ugyancsak említésre méltó a *Cheumatopsyche lepida* (Pict.) rakacai előfordulása. Ez a faj két élőhely-típusban fordul elő hazánkban, de mindenhol ritka: egyrészt néhány észak-magyarországi - pl. bükki - patak mentén gyűjtötték, ugyanakkor előfordul néhány nagyobb hazai folyó felső, kavicsos medrű, gyorsabb folyású szakaszán is (Tisza, Duna, Rába, Fekete-Körös). Kifejezetten ritka faj nálunk - különösen az utóbbi évtizedben - a *Polycentropus flavomaculatus* (Pict.) is. Az élőhely, azaz a Rakaca-völgy és környéke vizeinek jobb minőségét jelzi a *Rhyacophila nubila* (Zett.), a *Lepidostoma hirtum* (Fabr.) vagy a *Hydropsyche saxonica* McL. előfordulása. Valószínű, hogy a területen rendszeres gyűjtések segítségével még számos érdekes faj kerülne elő. E rövid közlemény erre kívánja felhívni a figyelmet.

IRODALOM

- NÓGRÁDI, S., KISS, O., UHERKOVICH, Á. 1994 The Trichoptera fauna of the Bükk National Park. The fauna of the Bükk National Park, II.: 397-403. Természettudományi Múzeum, Budapest
- NÓGRÁDI, S., UHERKOVICH, Á. 1988 Trichopterological results from the Northern Mountains (Hungary). Folia Hist.-nat. Mus. Matrensis 13: 71-90.
- NÓGRÁDI, S., UHERKOVICH, Á. 1995 A magyarországi tegzesek (Trichoptera) elterjedése és gyakorisága az utóbbi évtizedben, számítógépes feldolgozás adatai alapján, A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve 39 (1994): 49-67.
- NÓGRÁDI, S., UHERKOVICH, Á., OLÁH, J. 1998 The caddisflies (Trichoptera) of the Aggtelek National Park, North Hungary. The Fauna of the Aggtelek National Park. Ed. by S. Mahunka, in print.

- UHERKOVICH, Á., NÓGRÁDI, S. 1989. Provisional check-list of the Hungarian Trichoptera. Proceedings of the 6th International Symposium on the Trichoptera, :247-253. Lódz-Zakopane
- UHERKOVICH, Á., NÓGRÁDI, S. 1994. Further studies on caddisfly (Trichoptera) fauna of the Northern Mountains, Hungary, Folia hist. nat. mus. Matrensis 19: 77-95.